

Autor práce: **Bc. Romana Višková**

Studijní obor: **Kulturní dějiny: Kulturně historická slavistika**

Název práce: **Zpracování portrétů dobra a zla v bulharských kouzelných pohádkách**

Vedoucí práce: **Michal Těra**

Oponent práce: **PhDr. Miroslav Kouba, Ph.D.**

Téma zvolené Romanou Viškovou je velmi zajímavé a velmi obřízné zároveň. Autorka se pustila do analýzy bulharských pohádek, při které se rozhodla uplatnit na bulharský materiál dosavadní teorie, které hledají kořeny pohádkových světů i jejich význam v archaickém myšlení a snaží se tak zařadit pohádkové příběhy do široké palety původně archaických textů. Tohoto složitého úkolu se ovšem autorka ujala velmi umně a invenčně. Je třeba ocenit volbu tématu, který představuje bulharskou pohádkovou tvorbu pro české prostředí jako studnici motivů, jejichž kořeny vězí hluboko v archaickém myšlení.

Autorka se musela vypořádat s některými významnými metodologickými problémy. Jednak je to výběr materiálů. Romana Višková nezahleduje čtenáře výčtem a motivy celé řady příběhů, ale vybírá šest reprezentativních bulharských kouzelných pohádek, které převypráví přímo v textu tak, aby čtenář měl přehled o příbězích a mohl tak sledovat autorčiný úvahový rozbor a vývody. Dalším problémem je přístup, s nímž k rozboru bude autorka přistupovat. Romana Višková využila jak postupy, které se snaží v pohádce vysledovat stopy archaické náboženské kultury – tak jak je uplatnil V. J. Propp nebo M. Eliade – tak ovšem (a zřejmě s větším zaujetím) psychologický rozbor pohádkových příběhů, který praktikovali např. J. Campbell nebo C. G. Jung. V textu pak poměrně zdařile kombinuje oba přístupy a uvádí tak zajímavý kaleidoskop obrazů, jejichž výklad může být různý, ovšem nikoliv protikladný – naopak. Romana Višková vlastně dokazuje, že oba přístupy se mohou doplňovat.

Struktura práce je podle mého názoru připadná pro zvolené téma. Přímý přístup pro českého čtenáře je krátký přehled bulharského zájmu o vlastní pohádky na šperátské i vědecké bázi, který autorka zařazuje do obecného úvodu věnovaného vývoji bádání v oblasti pohádkové tvorby, kde rovněž podrobně představuje závěry V. J. Proppa. Vyváří tak historiografický i metodologický rámec pro svoji práci. Následně pak klasifikuje bulharské pohádky do několika kategorií v souladu se současnou bulharskou folkloristikou.

Samotná analýza bulharských pohádek je vhodné pojata. Autorka představí pohádkové texty ve vlastní parafrázi a následně vybírá konkrétní motivy a postavy. V souladu se zadáním

práce nejprve zkomátní postavy, které v dochovaném znění pohádkového textu vystupují jako nepochybně „záporné“ a nepochybně „kladné“. Následně představuje jejich portrét, genezi a případné místo těchto postav v lidovém folkloru. Poté se obrací k postavě hrdiny. Analýza hrdiny tvoří jakési jádro práce. Autorka zde lavíruje mezi psychologizujícím a archaizujícím výkladem této postavy a snaží se zachytit a stanovit jednotivé kategorie, které určují komplexní roli hrdiny, jak se projevuje v konkrétních bulharských pohádkových textech. Jedná se o tematicky velmi komplikovanou pasáž, v níž se autorka snaží zachytit množství motivů a prvků charakteristických pro výstavbu pohádkového textu a naznačit jejich roli. Tak si všimá role „cara“ a „cero my“, motiva „cesny“, která přináší setkání s „pomocníkem“ a je usnadněna získáním „daru-předemur“, odkazuje na peripeteie iniciální hrdinovy cesty s nezbytnými „chybami“, „sesutými“ a „obhranými“ či „posly“. Velmi zajímavé pak člení hrdinovu cestu a nakonec stručně charakterizuje pohádkové motivy, které mají spíše charakter kategorií, v jejímž rámci jsou pohádkové texty sestavovány.

Dominivám se proto, že si autorka přes obtížnost tématu poradila s daným úkolem zdařile. Jistou dáni za složitosti a komplikovanosti dané oblasti je stylistická rozkošanosť textu, formulacei nedokonalosti a nevyvážená práce se sekundární literaturou, což se projevuje na autorčině slohu, v němž někdy až příliš přebírá sílu citované literatury. Tím ovšem tpi i návaznost textu a logická posloupnost.

Práci doporučuji k úspěšné obhajobě a navrhuji ji hodnotit jako **výbornou**.

V Pardubicích 9. 7. 2015

Michal Těra
Michal Těra